
CENTRO EUROPEO DI STUDI TRACI

Anul XV. Nr. 143

Octombrie 1986

Noi Tracii

00187 - Roma, Foro Traiano 1/A

Tel. (06) 679.77.85

TRACII: DACI ȘI ROMANI

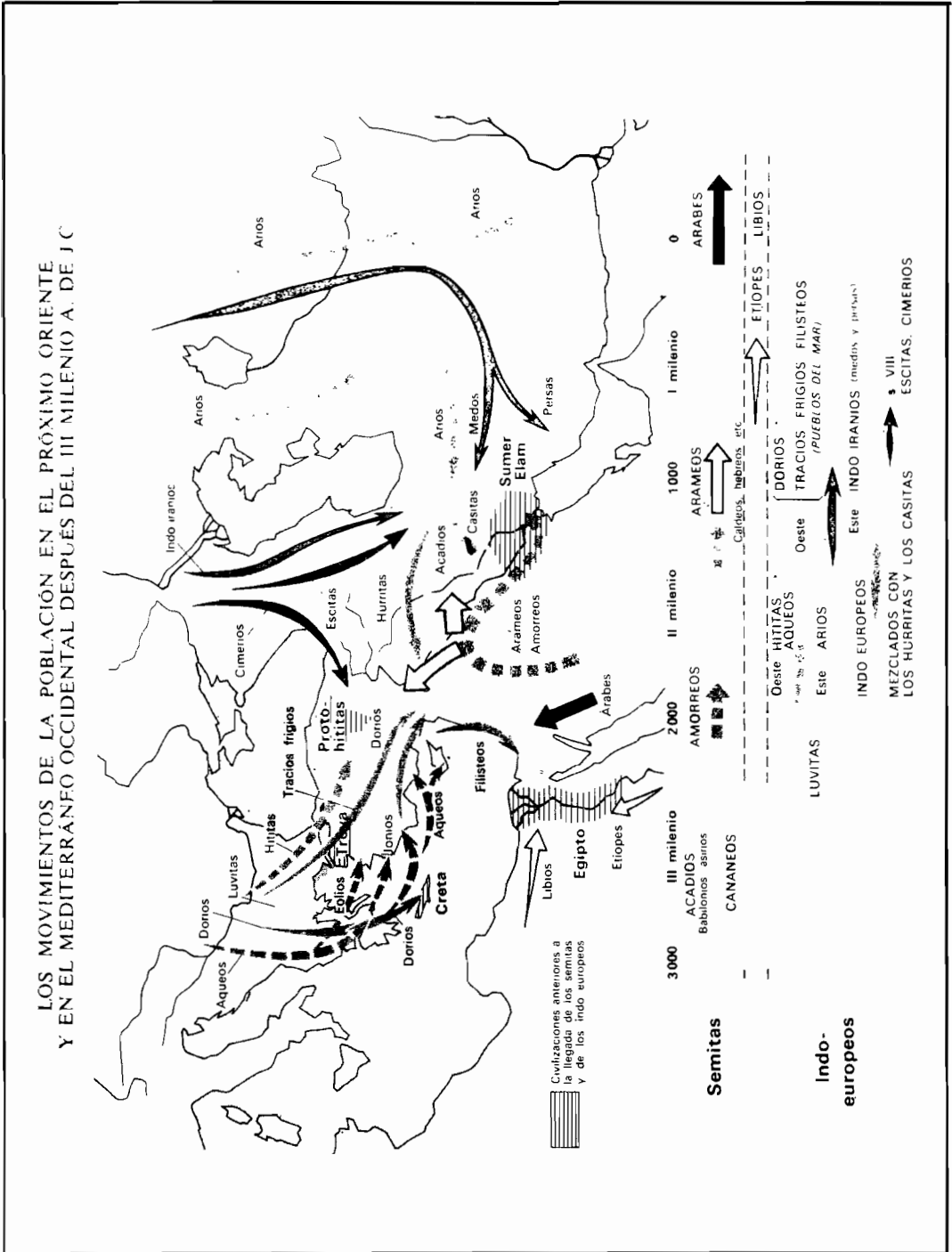
de IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN

În istoria noastră, încă nescrisă în întregime, s-au format două tendințe asupra originii poporului român: una dacică și alta romană, considerate în opoziție după unii interpreți neavizați. Ba mai mult, s-au atribuit și unele coloraturi politice, de dreapta una, de stânga alta, într-o epocă în care totul se vrea politizat, inclusiv știința, care trebuie să se bazeze pe «doctrina partidului». Din păcate, această deformare a metodei științifice îndepărtează adevărul și declasează la rangul de «diletant» pe oricine, oricare ar fi poziția și profesiunea sa. Nici-o justificare și nici-o motivare nu pot fi acceptate.

Cu această metodă de lucru a purces la atac numismatul atotștiutor Constantin Preda, împotriva cercetătorului Copoiu și cu aceeași procedură, dar cu altă motivare, economistul Gheorghe Rădulescu (fost Gogu, pentru mai buna identificare) atacă pe Traci, declarându-se roman și latin curat, cu limba învățată de la profesori de mare faimă. În «România Literară» din 16 octombrie 1986, pe două pagini în opt coloane întregi, autorul desfășoară un triplu atac: împotriva istoriei, împotriva cyberneticii și împotriva protocronismului, deci trei materii cu totul diferite, în care exprimă opinii negative pe toate planurile, firesc, de diletant și neinformant *a fond* asupra materiilor respective. De unde această împreunare? Numai că o face la cerere, ca urmare a articolului incriminat al indoeuropeanului C. Preda.

Din Noi Tracii. Istoria multimilenară a Neamului românesc,
 de J. C. Drăgan,
 Editura Dacia, Roma, 1980, ediția a II-a, revăzută și adăogită, p. 87.

În «amintirile sale din copilărie», frumos povestite despre profesorii săi de limba și literatura română, după cum intitulează articolul, domnul Gogu Rădulescu, cu toată autoritatea sa fizică și morală, atribuie altora «negarea romanității din structura noastră etnogenetică și a latinității frumoasei noastre limbi» prin «lansarea de noi teorii, din Țară și din străinătate (de pildă *Noi Tracii*)». Cu alte cuvinte, nu putem fi Romani și Latini dacă ne regăsim originea și ca Daci în primul rând, și dacă ne proclamăm Daci, am respinge automat romanitatea pe care o purtăm chiar în numele nostru. Ce este de făcut în acest caz?

Dacă elevul Gogu Rădulescu nu s-ar fi refugiat la o școală superioară de comerț și ar fi avut ca profesori, dacă nu chiar pe Vasile Pârvan, pe marele istoric Nicolae Iorga, ar fi putut afla că «tracismul» de la ei se trage, iar cei din străinătate nu au făcut decât să-l redescopere și să-l relanseseze pentru mai buna și mai larga sa înțelegere și reafirmare a continuității poporului nostru, care se află de mii de ani pe aceste meleaguri, chiar dinainte de cucerirea romană; și mari schimbări nu s-au petrecut nici după aceea, la cele șase milioane de locuitori ai provinciei auguste Dacia. Un popor nu se «naște» de la o zi la alta. El este produsul organic al istoriei. Poate evolua, poate accepta noi valori culturale în cadrul unei noi organizații statale, își poate modifica și îmbogăți limba, religia, obiceiurile, dar nu se naște «ex novo». Galii tot Gali au rămas și limba lor celtă s-a romanizat la fel ca la Daci, doar numele le-a fost schimbat de către tribul dominator al Frankilor în Francezi și numele țării în Frankenland, adică Franța.

Dacia era cunoscută ca foarte populată și foarte bogată. Prin descoperirea coeficientului «4» dintre populația de 60/65 de milioane a Imperiului Roman în timpul recensămintelor lui August, și între populația de astăzi, între timp scăzută și din nou crescută, se poate stabili realistic populația din secolul II a diverselor provincii, ca: Pannonia, Ordysia, Illiricum, a Daciei întregi sau numai a celei ocupate de Traian și a hinterlandului care ținea de Moesia. Daco-Românii, rămași latini în spațiul lor originar, sunt 30 de milioane, iar în România redusă de astăzi 24 de milioane, erau pe atunci 7,5 milioane, respectiv 6 milioane.

Doctorul lui Traian, Criton, ne asigură că au fost luați ca prizonieri, 500.000 bărbați și femei, cifră plauzibilă la o populație așa de mare. Au fost însă înlocuiți de alți locuitori aduși din toate părțile Imperiului - *ex toto orbe romano* -, printre aceștia fiind desigur și străbunii latinistului nostru autor al articolului. Cromozomii s-au amalgamat, dar într-o măsură de abia o zecime sau poate și mai puțin, întrucât noii veniți făceau opinie separată cu religiile lor diverse, astfel că fondul antropologic cu patrimoniul său genetic nu s-a schimbat prea mult, rămânând tot dacic, ca și virtuțile și etica sănătoasă, așa cum au demonstrat-o mai târziu când cele romane au scăzut și Daco-Ilirii au preluat conducerea ca împărați salvând Imperiul, prin cei 40, dintre cei 80 câți a avut marele stat, devenit propriu prin intrarea lor forțată în Dacia cucerită.

Doar că diferența genetică dintre Romani și Daci nu era prea mare, căci

Domniului Goga Rădulescu
 român, latinist și jurnalist
 ofer această carte spre o mai bună docu-
 mentare științifică și înțelegere a "libe-
 riei noastre multimilenare" (I.C.B.),
 istorie comună la originea Franco-bas-
 ronilor, din marea familie europeană
 a Francoilor (Herodot) care a dat Statii
 primul elemente fundamentale: Italicii
 stabilități în Latium, Venetă-Munapii în
 Etr, Etruscii în Vest și Găstății Achei în Sud
 (1471 Istoria Oficială a Italiei), totii plecați de la
 Dunăre, prin cucerșii lui Moșului
 la Epigrieterii (U.G. Chiede)

Cartă "Nai noștri" (imposibile-Fraim
 și Național) poporul torces-dac de Gaur.
 Locuitori și primii în sport și de totă
 otbe romano" echivalent prezidenți
 celor 500.000 de romani (Cristin) adică 80%,
 și redneat finanțele huseului cu
 inuase câștiguri de aur și argint
 (25 miliarde \$) și-a lăsat impozit bumba
 latino-rugavă și a continuat proprie

IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN

MILENIUL IMPERIAL AL DACIEI

a a istorie (Păruan și Jorpa) în Imperiul
 Roman (România) până în Ekleo noastră
 2000 de atotare statala,

Sperând ca această carte, excepția
 impotriva distanțării de orice fel, apăru-
 în Editura Științifică și Enciclopedică și
 profunzate de emulul istoric Acad. S. Păca,
 va putea aduce lumini asupra epocii
 de negrime istorică,

Omagiul afectuos al autorului

Iosif Constantin Drăgan

București

17 Oct. 1981/2739 U.C. ①

EDITURA ȘTIINȚIFICĂ ȘI ENCICLOPEDICĂ
 BUCUREȘTI, 1986

și cei dintâi tot din «cel mai numeros și răspândit popor din lume, Tracii», cum spune clar Herodot, se trăgeau prin cele patru elemente tracice: Italicii trecuți peste pasurile alpine și stabiliți în Lațium (vezi istoria oficială a Italiei), Veneto-Mesapi-Apuli-Calabri plecați din Haemus-Dalmația și stabiliți în est, Etruscii plecați din Anatolia (Troada, Mysia, Lydia, Frigia, la rândul lor poposiți tot din Haemus și de la Dunăre, Dardanii fondatori ai Troiei impunând și azi încă numele strămtorilor) și debarcați în parte în vestul Italiei, unde au dezvoltat prima lor civilizație, și Italoții-Ahei așezați în sud și în Sicilia, fugiți din Acheia-Grecia, unde veniseră în sec. 16 din nord, de la Dunăre, la sosirea fraților lor Dorienei, plecați din Banat cu ustensile și arme de fier, impunându-se și formând poporul care abia în sec. 9, și cu greu, a preluat numele de Helen, după cum spune clar marele Tucidide în *Istoria războiului peloponesiac* (vezi primele pagini). După cum se vede, și frații noștri Italiani tot «Traci» sunt și ei la origine și nimeni nu se supără de aceasta. Mai mult, o seamă de mari cărturari și specialiști arheologi, numismatici adevărați, istorici, lingviști au constituit la Roma, din 1985, un «*Centru European de Studii Trace*», care au ales ca președinte tocmai pe istoricul trac acuzat de diletanții autori ai articolelor de mai sus.

De ce s-au dezvoltat atât de mult Tracii lui Herodot și tocmai de-a lungul Dunării? Pentru că, în genere, civilizațiile apar și cresc acolo unde este bunăstare economică, adică condiții de viață favorabile, care se află pe lângă fluvii. Marele arheolog englez Vere Gordon Childe în cartea sa faimoasă *The Danube in Prehistory*, din anul 1929, arată că ceea ce a fost Nilul pentru Egipteni și alte fluvii pentru alții, a fost Dunărea pentru Europeni. Descoperirile de după război au arătat din plin aceste adevăruri devenite evidente pentru cei ce văd și vor să vadă realist adevărul istoric, căci «istoria trebuie scrisă așa cum a fost».

Redacția mulțumește colaboratorilor pentru materialele trimise și recomandă ca articolele să fie clare, concise, cu material ilustrativ. Fiecare autor își asumă responsabilitatea ipotezelor enunțate și a exactității datelor.

Întrucât revista Noi Tracii a devenit organ al Centrului European de Studii Trace, articolele pot fi trimise și în limbi de largă circulație - engleză, franceză, germană, spaniolă, italiană.

Colaboratorii din România pot trimite manuscrisele dactilografiate și atent corectate și la adresa: Ion Coja, Căsuța poștală 73-17, București.

LE DANUBE, BERCEAU DE LA CIVILISATION DE L'EUROPE CENTRALE ET DU SUD-EST

de E. Condurachi

Suite du no 142

La quantité des armes de cette période, dont certaines d'une réelle valeur artistique, témoigne de l'existence d'une aristocratie tribale, dont le rôle deviendra de plus en plus important au cours du développement ultérieur de cette société. Il convient de donner le nom de quelques uns de ces groupes régionaux, se rattachant au bronze ancien, à savoir: Glina III, Schneckenberg, Nagyrevi, Moriš (Mureşou Periam en Roumanie), Somogyvar, Vinkovci, Belotić-Bela Crkva en Serbie occidentale, Bubanji-Hum III sur la Morava, Pélagonie (Armenochori) en Grèce, Maliq III en Albanie. On constate l'unité de ce grand ensemble culturel notamment dans la céramique. Quant aux objets de bronze, plutôt rares encore, ils se rattachent à la production carpatique. Enfin, les parures d'or sont en partie importées (peut-être de l'est de la Péninsule balkanique) ou d'origine transylvaine.

Cette unité de la culture matérielle de la longue période susmentionnée, unité qui n'a du reste rien d'absolu, est le fait de la généralisation dans tout l'espace carpatobalkanique de la métallurgie du bronze. Les diverses régions dont il se compose se sont appropriées les nouvelles techniques à des moments différents, par conséquent elles n'ont pas franchi toutes en même temps la nouvelle étape. Par ailleurs, le jeu des influences plus éloignées - notamment celles en provenance du bassin égéen, à travers la Macédoine et la Thrace méridionale - devait colorier de façon inégale les cultures développées au nord du Danube et des Carpates. Mais leur intégration dans l'ensemble de l'époque du bronze en Europe centrale et du sud-est a eu, à n'en pas douter, le mérite d'intensifier la diffusion de quelques éléments communs de ces cultures, dont chacune en soi représente un maillon de la chaîne culturelle ininterrompue tout au long du IIe millénaire, depuis la Mer Egée jusqu'en Scandinavie. Si c'est le mérite de P. Reinecke d'avoir précisé les principales étapes de ces cultures, c'est le mérite des archéologues roumains et

yougoslaves d'avoir saisi le point de départ de cette période, ainsi que la façon dont s'articulent les diverses cultures matérielles de l'âge du bronze dans cette partie de l'Europe où le Danube est l'un de ses axes.

Sur le fonds commun de la culture matérielle développée au cours de la première période du bronze (illustrée surtout par la culture Glina III - Schneckenberg) devaient éclore, pendant le bronze moyen, toute une série de cultures régionales, dont la stabilité dans l'espace et dans le temps (vers 1600 - 1100 av.n.è. suppose nécessairement la consolidation des grands groupements de tribus qui peuplaient le territoire balkano-danubien. Sans essayer de déterminer la priorité de telle ou telle culture régionale, on est quand même en droit d'affirmer qu'au moins deux d'entre elles, la culture Tei et la culture Periam-Pecica (Roumanie), offrent des éléments caractéristiques susceptibles de souligner, dès leur phase initiale, la profonde transformation du fonds local antérieur (la phase finale de Glina III dans le premier cas, la culture Baden dans le second cas). Cette transformation était due à une forte impulsion culturelle d'origine méridionale, originaire fort probablement de la Grèce helladique et de la Macédoine. Elle est illustrée entre autres par l'épée mycénienne de Roşiorii de Vede et l'épée d'or de Perşinari (tous les deux en Roumanie). Il semble aussi que de l'ensemble Periam-Pecica, à une date et dans des conditions difficiles à préciser se seraient détachés les éléments donnant naissance à la culture Vatina (Banat) et à la culture Verbicioara.

Probablement dès la phase initiale de l'âge du bronze, entre les deux cultures susmentionnées se sont insérés des éléments appartenant au groupe yougoslave des champs des urnes, pour donner naissance à un autre groupe danubien, illustré par les nécropoles de Gîrla Mare et de Cîrna. Cette dernière nécropole, notamment datée du bronze moyen (1600 - 1100 av.n.è.) qui a fourni une contribution essentielle en ce qui concerne l'étude de la culture dite des «champs à urnes», est attestée dans l'ouest de l'Olténie (Roumanie). Des éléments plus anciens, de type Vučedol et Periam-Pecica, ont participé à sa genèse.

Contrairement aux conclusions antérieures, qui affirmaient la fin brusque de l'époque du bronze, causée par l'invasion d'une série données réunies à l'heure actuelle montrent qu'il y a eu une continuité de vie et de culture autochtone tout au long d'une période de transition de la phase finale du bronze à la première époque du fer (Hallstatt). L'élément autochtone allait devenir, à partir du VIIIe siècle av.n.è., plus réceptif à l'égard des nouvelles techniques de la

métallurgie du fer, grâce à l'étroit contact avec les Cimmériens de l'est, ainsi que grâce à des relations directes et indirectes du monde thrace balkanique avec l'Asie Mineure. Pendant les premiers siècles du Hallstatt, les sites explorés par les fouilles archéologiques des régions qui nous occupent ici ont livré encore quantité de dépôt d'armes et outils de bronze, mais depuis le VIIIe siècle av.n.è., la métallurgie du fer prendra le pas sur celle du bronze dans le développement des forces productives.

Ces données nouvelles devaient modifier le tableau général de la société humaine dans la région carpatho-danubienne pendant la première moitié du Ier millénaire av.n.è. brossé il y a une soixantaine d'années par V. Pârvan dans sa synthèse intitulée *Gética*. L'époque est l'une des plus importantes de l'histoire de ces régions en raison de ses profondes transformations économiques et sociales, liées à la prépondérance de la vie pastorale. Son importance est d'autant plus grande qu'il s'agit de l'époque même de la cristallisation des différences linguistiques qui aboutirent à la séparation des deux grands groupes linguistiques: thrace et illyrien.

La transition vers la phase moyenne du Hallstatt (Hallstatt C, 800 - 550 av.n.è.) est illustrée en Roumanie à Basarabi (Olténie), Balta Verde et vers l'est du pays, à Popești-București et Poiana Tecuci. Cette culture Basarabi est le fait des tribus thraces d'agriculteurs et éleveurs, parmi lesquels se trouvaient des guerriers en nombre relativement grand, comme le montrent les tombes de Balta Verde (vers 650 - 550 av.n.è.). En revanche, la nécropole localisée à Stoicani, plus à l'est encore, se distingue par l'absence des armes du mobilier funéraire. La conclusion qui a été tirée de toutes ces données réunies c'est qu'un processus de différenciation économique et sociale avait commencé au sein de la population thrace d'Olténie (comme la présence des guerriers en témoigne), alors qu'en Moldavie, les tribus de la première époque du fer se trouvaient en retard par rapport aux autres, étant plus pacifiques aussi.

La dernière phase (Hallstatt D) du premier âge du fer (550-300 av.n.è.) ne semble pas avoir bénéficié d'un développement uniforme. En territoire roumain, elle est illustrée par les sites de Cernavoda, Alexandria, Ferigile. Bîrsești-Vrancea. Il s'agit d'une société autochtone, géto-dace, entrée en contact aussi bien avec les Scythes des steppes nord-pontiques, qu'avec le monde grec des colonies épanouies sur les côtes nord et occidentale de la Mer Noire. Dans la région danubienne, l'influence grecque devait être plus marquée, alors qu'au fur et à mesure que l'on s'éloigne du fleuve l'influence scythique prend le pas. Justement en raison du contact moins étroit avec la

civilisation supérieure grecque, dans ces dernières régions la tradition hallstattienne allait se maintenir plus longtemps (1).

II° - Les documents écrits

Sous le nom d'*Istros*, le Danube est mentionné pour la première fois dans la *Théogonie* d'Hésiode:

«Thétys à l'Océan enfanta les fleuves tourbillonnants,
Nil, Alphée, Eridan aux tourbillons profonds,
Strymon, Méandre, Istros aux belles eaux courantes...» (28).

Compte tenu de ce que l'horizon de la géographie homérique n'englobait que la partie méridionale de la Péninsule balkanique, celle dont les rivages baignaient dans l'Egée, généralement connue aussi sous le nom de la «Mer thrace» (29), il s'en suit qu'Hésiode n'a pu tirer ses connaissances en ce qui concerne le Strymon, et moins encore quant au Danube, des traditions communiquées par l'Iliade ou l'Odysée. Les noms et qualités de ces deux fleuves évoqués par le poète attestent, en effet, une autre origine. L'auteur de la *Théogonie* vivait au VIIIe siècle av.n.è., c'est-à-dire à une époque antérieure à la fondation des plus anciennes colonies grecques du Pont Euxin, puisque, selon la tradition, Apollonie, Istros et Olbie ne devaient voir le jour qu'un siècle plus tard. Et la question de la source à laquelle Hésiode aura puisé ses renseignements au sujet de l'Istros «aux belles eaux courantes» se complique d'autant plus que ce nom, de même que celui du Strymon, mentionné dans le même vers, est d'origine thrace et non pas grecque (30). Or, il y a déjà seize ans (31) que je relevais le fait que même en ces temps reculés où vivait Hésiode, les contacts avec la population thraco-illyrienne du sud de la Péninsule balkanique non seulement ne manquaient pas, mais que la tradition remontant à l'époque homérique comportait des réminiscences de tels contacts du monde béotien. Les poèmes homériques en font état, d'où le nom de «Mer thrace» donné à l'Egée septentrionale. Chez Homère, les Thraces sont évoqués sous un jour des plus favorables: leurs chefs, riches et fiers - un Acamas et surtout un Rhésos - étaient bien à la hauteur d'un Diomède ou d'Ulysse (32). Un autre roi thrace, Lycurgue, dont le nom annonce le futur réformateur spartiate, osa même se mesurer à Dionysos (33). De son côté, Ulysse, lors de son voyage de retour, après la guerre de Troie, fera une halte chez les Cicones thraces, pour recevoir des mains de Maron, le prêtre d'Apollon, le vin lourd et parfumé qui lui permettra de vaincre Poliphème (34). Toujours selon les poèmes homériques, les Thraces

étaient présents aussi bien à Chersonèse de Thrace, que dans les îles, notamment à Lemnos, ainsi qu'en Asie Mineure (35). Notons encore, pour finir, que toute une série de thèmes mythologiques liés au culte rendu soit à Apollon, soit à Aphrodite, Héphaïstos ou Dionysos, donnent une vague impression (comme, d'ailleurs, bon nombre des poèmes homériques) que Grecs et Thraces, également riches, également hardis, se portaient une mutuelle estime, même quand leur destinée les jetaient dans des camps ennemis. A cette époque, ils n'étaient pas considérés comme les Cariens - autre population autochtone d'Asie Mineure - comme des «barbares», originaires du pays des neiges et des brumes (36).

Un grand nombre de renseignements relatifs aux Thraces et aux Païoniens sont dus à la richesse de la géographie historique des poèmes d'Homère. Bien qu'il ne soit pas le moment ici d'examiner les détails de cette géographie historique relative aux régions extra-helléniques, il semble utile de retenir une certaine question susceptible d'éclairer le problème d'ensemble de l'ethnogenèse des peuples balkaniques, tout en fournissant aussi des éléments en vue de permettre la précision du moment où a pu se former la géographie homérique. Suivant les dernières études à cet égard, les détails liés à la période tardive du monde égéen sont très rares dans les deux épopées (37). On serait donc enclin de situer les réalités balkaniques qui y figurent à une époque antérieure au XIIe siècle av.n.è. - l'époque des profondes transformations enregistrées par l'histoire grecque sous le nom de l'invasion dorienne. Il serait difficile de délimiter les étapes de la géographie homérique dans son processus d'enrichissement, néanmoins cette accumulation de renseignements a dû vraisemblablement se prolonger jusqu'au début, sinon même vers la fin, du VIIIe siècle, date plus ou moins approximative à laquelle les épopées homériques aboutirent à leur forme classique (38). Quelques témoignages d'une valeur exceptionnelle sont fournis à l'appui par la recherche archéologique. En effet, l'âge du bronze est arrivé à son plein épanouissement dans les Balkans entre les XIIe et IXe siècles (39). Toutefois, si cette conclusion d'ordre générale s'avère acceptable, il n'y a aucun fondement littéraire ou historique à même de préciser la phase initiale de l'arrivée des Thraces dans le territoire concerné. Le domaine semble être entièrement réservé aux recherches linguistiques et archéologiques, les seules susceptibles de produire des précisions au sujet de l'arrivée des première tribus su parler indo-européen dans le sud-est de l'Europe.

(à suivre)

TAPAE

de HRISTACHE TATU

Antica Tapae, de semnificație pentru noi ca Termopyle pentru Greci, mai puțin glorioasă pentru strămoșii noștri deoarece în cele două bătălii, din anul 88 cu Tettius Iulianus și din 101 cu Traian, au trebuit să cedeze, culminantă însă ca importanță, pentru că în ultima bătălie Traian și-a rupt veșmintele pentru a lega rănile ostașilor săi, atât de crâncen și înverșunat se bătuse oștirea regelui Decebal; și numai cu ajutorul lui Zeus, care ar fi dezlănțuit un îngrozitor cataclism de grindină, fulgere și ploaie asupra pozițiilor de pe înălțimi ale Dacilor stingherindu-i în acțiunile lor, au crezut Romanii că au dobândit acea biruință încă nesigură - a rămas totuși neidentificată, necunoscută.

Istorici ca Mircea Mușat, Ion Ardeleanu se pronunță că de mai bine de două sute de ani a fost și este căutat acest punct de însemnătate istorică, iar Dr. Ion Glodaru adaugă că o pleiadă de istorici dintre cei mai iluștri și arheologi au încercat să dezlege această enigmă, dar fără succes sau emițând numai ipoteze. Așa că Tapae ajunsese o Fata Morgana care apărea pe Valea Mureșului, la Tapia lângă Lugoj, pe culoarul lung al Văii Bistrei și chiar pe valea Orăștiei.

Stăruind confuzia, am intrat în competiție.

Logic și având în vedere texte ale istoricilor antici, ca Dio Cassius, că Traian a trecut prin Berzovia și și-a întrunit forțele la Tibiscum, am înțeles că numai în păsul Porțile de Fier ale Transilvaniei, loc care întrunea și condițiile strategico-tactice necesare pentru organizarea unei defensive, putea fi găsită Tapae.

De aceea am recurs mai întâi la tradiție. Am căutat în Bucova, printre bătrânii satului, pe cel mai cu înțelegere și pricepere. L-am găsit în persoana lui Nicolae Bistrean, care, explicându-i ce căutam, bucuros m-a invitat să-mi arate «unde s-a bătut Traian cu Decebal».

Am fost ușor deziluzionat, pentru că mi-a prezentat cetatea medievală din pământ sub formă de stea, tip Vauban. Era totuși ceva. Dar coborând spre fosta gară Porțile de Fier, chiar deasupra talazului debleului prin care trece drumul național, am remarcat valuri din pământ cu alte caracteristici decât cel medieval.

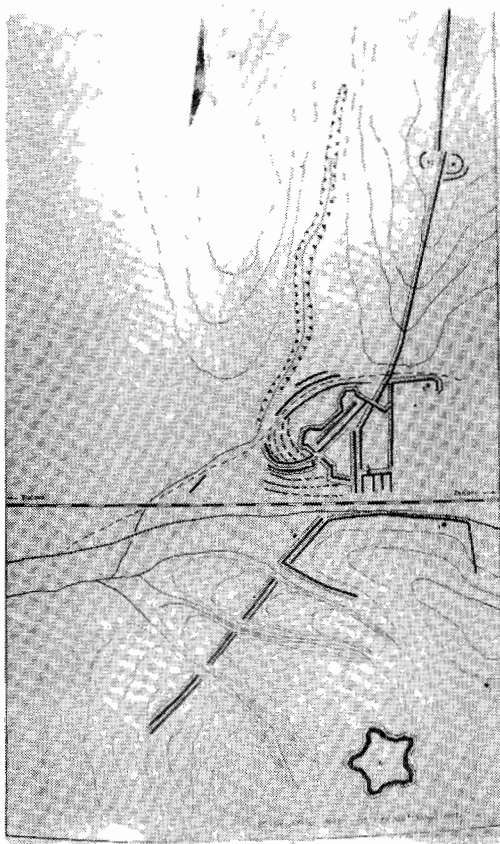
Investigând în urmă culmile de la nord și sud de linia C.F.R. și drumul național ce formează șaua prin care trec căile de circulație, am identificat fortificația mare, cu frontul de aproape 2 km., constând dintr-un puternic val din pământ, dublat în partea de sud, flancat de șanțuri de apărare care, central, de o parte și de alta a trecătorii, a fost întărit cu un sistem mult mai complex de fortificații.

Pe botul de deal de la nord de gară, am constatat altă fortificație medievală suprapusă parțial pe cea antică. Am înțeles că putea fi vorba de Tapae.

Dar nu era destul. Trebuia dovedit. De aceea m-am reîntors la cărți. Căutând, la Alba Iulia, cu directorul Anghel de la Muzeul Unirei, în *Cronica Transilvaniei* a lui G. Kraus, am găsit enunțat că Rackoczy al II-lea instalase, în anul 1659, în pasul Porțile de Fier un front antiotoman, fără să se facă vreo specificație dacă amplasarea se făcuse în șanțuri existente sau construite atunci.

Mai sugestivă a fost afirmația colonelului Zagoritz că ar fi remarcat în anul 1942, cu ocazia unor cercetări de teren pe culoarul Văii Bistrei, în mai multe locuri, inclusiv în pasul Porțile de Fier, valuri din piatră și pământ, pe care le bănuia de origine dacică.

Însă în lucrarea *Orașe, târguri și sate din Dacia Romană* de D. Tudor, am găsit menționarea existenței marelui castru de marș roman, în suprafață de 10 ha., situat la numai 4 km. de pasul Porțile de Fier, putând - zice autorul - să fi constituit baza din care Traian a inițiat atacul împotriva Dacilor, nereferind însă nimic despre existența unor, posibile cel puțin, poziții de apărare dacice.

*Fortificații
la Porțile de Fier
ale Transilvaniei*

Daciei, după Traian, integrată în noul ei destin «imperial», ca provincie însemnată a celui mai puternic și avansat complex politico-statal, economic și cultural creat în antichitate; ca provincie și spațiu exterior de influență unde «pecetea Romei» s-a desăvârșit adânc și ireversibil; ca provincie și zonă exteroară de influență unde s-a plămădit romanitatea orientală, care va da falnicului imperiu bogăție, vitalitate, revirimente ale gloriei militare prin vitejii ei soldați și chiar împărați și care va conserva aici tradițiile romanității și după prăbușirea Imperiului, și va păstra numele Romei în denumirea poporului ce s-a născut din sinteza daco-română.

În cuprinsul primului volum al lucrării se tratează istoria «imperială» -cu deosebită aplecare asupra romanității orientale -, din momentul cuceririi Daciei până la anul 306, conform unei structuri cu schimbări de planuri de abordare, astfel ca unghiurile de perspectivă diversificate și multiplicare să compună o viziune mai nuanțată și deci mai penetrantă asupra temei tratate, aceste schimbări ale direcției din care «operatorul» ne apropie «imaginile» fiind, în realitate, modalități de focalizare a atenției asupra acelor idei pentru sublinierea cărora a fost scrisă lucrarea, idei aparținând de idealul marilor adevăruri ale istoriei noastre.

O plimbare a «reflectorului» asupra diverselor provincii ale Imperiului Roman - într-o viziune panoramată - permite localizarea Daciei în acest context și, comparativ reliefația importanței economice și strategice a noii provincii, cât și a intensității efortului depus pentru integrarea ei.

Se cuvenea apoi o radiografiere a situației Imperiului aflat în acea perioadă istorică de răscruce, când, de la perioada de maximă extensiune teritorială și strălucire, sub Traian, se trece la o strategie defensivă, de apărare a frontierelor așa cum le-a restrâns Hadrian și apoi la convulsiile pricinuite de crizele interne și de penetrațiile «barbarilor» peste frontiere, care vor duce la estomparea rolului instituțiilor politice tradiționale, la accentuarea rolului politic al armatei, la «militarizarea» aparatului juridico-administrativ, la decăderea activității economice și la instaurarea «dominatului», a puterii absolute a împăratului.

Între secvențele care surprind, într-o riguroasă sinteză, mutațiile care se produc în starea Imperiului se intercalează portretele împăraților, asemenea unei serii de statui într-un for antic. Și autorul nu se ferește să admire unele personalități de numele cărora se leagă înfăptuiri, sau să le condamne pe altele, însă face acest lucru argumentându-și simpatiile sau antipatiile, și dacă nu își ascunde o sensibilitate afectivă față de împărații de origine tracă, ține să păstreze o cumpănă dreaptă în cântărirea faptelor acestora. Posedând un talent evident al portretizărilor, autorul duce la «bara» judecății istoriei (oarecum așa cum făcuse și Iulian Apostatul) personalități ca mult discutatul Hadrian, față de care dovedește înțelegere în raport cu turnura pe care a fost nevoit să o imprime orientării strategice a Romei, Antonius Pius și Marcus Aurelius, admirația față de ultimul făcându-l să îi comenteze cu tristețe slăbiciunea de a fi preferat la tron pe nevrednicul său fiu Commodus, față de un alt posibil urmaș demn, Maximus Thrax, primul din seria împăraților de ori-

gine tracă, ale cărui reforme calificate de unii autori ca «revoluționare» le judecă mai puțin aspru decât autori ca, de pildă, Raymond Bloch și Jean Cousin, explicându-le cauzele ce le făceau necesare, Decius, a cărui moarte eroică în luptă o admiră și deplânge, Aurelian ale cărui merite în restabilirea unității și forței Imperiului pe drept cuvânt le subliniază, viteazul împărat de origine dacă Galerius, care poartă victorios acvilele romane în adâncul Imperiului Persan, mai departe decât le-a dus chiar Traian... Doar într-un singur caz, al împăratului Elagabal, autorul refuză portretizarea, exprimându-și doar un rece dispreț, în puține rânduri, ca și cum ar vrea să respecte hotărârea Senatului Romei de a șterge numele acestuia din amintirea istoriei.

Suita de portrete este întreruptă nu numai de necesare perspective asupra stării economice, sociale și politice a Imperiului, ci și de prezentarea populațiilor «barbare» care asaltau hotarele, cu o deosebită atenție acordată Carpilor, acei Daci liberi în luptele contra cărora șapte împărați romani și-au luat titlul de «Carpicus» în urma unor victorii obținute, fără însă a-i putea înfrânge decisiv, astfel încât ei vor fi elementul dominant care vor prelua puterea politică asupra întregii Dacii după retragerea legiunilor și administrației romane la sud de Dunăre.

Doctorul în drept și oratorul se vădesc în paginile în care își dezvăluie verva polemică «încercuind» și «zdrobind» pe autorii unor false teze despre istoria noastră cu puternice și logic eșalonate argumente. Sunt pagini de un retorism ce uneori ating pateticul și parcă îl revedem cu mâna întinsă într-un gest larg - asemeni unui retor roman - în finalul demonstrației privitoare la dimensiunile și semnificațiile reale ale retragerii legiunilor și administrației romane din Dacia, combătând cu abundență de argumente ferme teza golirii demografice a acestui spațiu și a ruperii lui definitive de influența Imperiului Roman, când încheie cu două întrebări care rezumă esența temei și la care nu se poate răspunde decât în sensul adevărului istoric.

În afară de paginile la care ne-am referit mai sus, există calde și avântate pledoarii pentru adevăruri precum acela că procesul de romanizare a început încă înainte de cucerirea militară prin Traian, că a dobândit o deosebită intensitate datorită atenției acordate de împărați acestei importante provincii și că a continuat și după retragerea legiunilor; că acest proces a avut loc cu aceeași intensitate și în spațiul dacic încadrat în provincia Moesia și că el a radiat și dincolo de hotarele cuceririi romane; că împăratul Hadrian, cel care de multe ori este amintit numai prin măsura de a face impracticabil - pentru o vreme - podul construit peste Dunăre de către Apolodor, a desfășurat o amplă operă de întărire a stăpânirii romane în Dacia, de organizare și ridicare a acestei provincii; că cei care au profitat primii de retragerea aureliană au fost autohtonii și Dacii liberi care au penetrat în fosta provincie; că analiza atentă a textelor care se referă la această retragere, cât și a datelor furnizate de cercetările arheologice nu relevă strămutări și ale populației în sudul Dunării; că retrageri similare militare și administrative și din alte provincii (comparându-se mai amănunțit cu retragerea din provincia Raetia) nu au pus în discuție niciodată retragerea și a populației; că romanitatea orientală a

devenit o realitate care s-a impus istoriei, dincolo de toate vicistitudinile prin care a trecut.

Există, desigur, și unele păreri, comparații sau asociații de idei ale autorului la care putem adera sau nu, precum ipoteza că Dacii asediați în cetatea Sarmizegetusei s-au sinucis bând otravă (când sacrificiul lor a fost acela de a muri luptând, spre a acoperi retragerea regelui Decebal, scena mult discutată de pe Columna lui Traian și Decebal înfățișând momentul - marcat ritualic - al despărțirii celor care îl vor urma pe rege în încercarea lui de a scăpa de încercuirea romană și a organiza o nouă rezistență în munți, de cei care rămân spre a apăra zidurile cetății până la moartea ultimului dintre ei); sau afirmația că cei patru mari demnitari și generali ai lui Traian, care s-au opus ocupării tronului imperial de către Hadrian, ar fi fost uciși din ordinul Senatului și fără știrea noului împărat, dar, dincolo de acestea, rămâne admirația noastră pentru ineditul unor perspective de sinteză care integrează Dacia romanizată în destinul ei «imperial», pentru judicioasele și amplele pledoarii încărcate de adâncă vibrație afectivă în slujba adevărilor mari și nepieritoare ale istoriei noastre.

În încheiere, un fragment din finalul cărții: «Decebal și Traian fac parte din istoria noastră, sunt două personalități cu care trebuie să ne mândrim deopotrivă. Nu noi cei de azi suntem chemați ca să facem dreptate, căci ea a fost făcută timp de două milenii de istorie de un popor întreg, în ale cărui tradiții - și acest lucru nu trebuie uitat nici o clipă - Traian apare ca un erou pozitiv în basme, în poeme epice, în cântece».

Medalioane antice

CORNELIU VADIM TUDOR

Redactor la «Flacăra»

Excelent cunoscător al rădăcinilor civilizației românești, Iosif Constantin Drăgan ne dăruiește, după remarcabila lucrare *Noi Tracii*, o nouă și cuprinzătoare sinteză: *Mileniul imperial al Daciei* (Editura Științifică și Enciclopedică). Într-o sesiune de comunicări a Academiei R.S. România, desfășurată în urmă cu câțiva ani, l-am ascultat cu interes pe distinsul nostru compatriot vorbind despre numeroșii împărați pe care Dacia i-a dat Romei, despre miracolul extraordinar al etnogenezei poporului român, dar, ca să fiu sincer, nu mă așteptam ca din sâmburele acela de adevăr fermecător să se

nască arborele impunător al unui asemenea tratat. Stăpân absolut peste materia abordată, profesorul Drăgan vorbea auditorilor cu siguranța și liniștea pe care le conferă erudiția temeinică, izbutea din modulațiile vocii sale de bănățean așezat să pună pecetea tainei pe lucruri care păreau știute de când lumea și, dimpotrivă, să ridice vălurile misterului de pe alte fapte și întâmplări, mai puțin cunoscute, pigmentându-și argumentația cu opiniile unor savanți de mult trecuți în neființă sau cu reperi toponimice ale României de azi; topind totul în creuzetul unei vederi panoramice asupra nașterii și devenirii poporului român în vadul celor mai mari frământări cunoscute de istorie.

Cartea de față este rodul pasiunii de-o viață a autorului, fiind încheșată și povestită în modul cel mai atrăgător cu putință, cursiv, captivant pe alocuri - singura manieră care te poate face, ca lector, contemporan cu strămoșii, singurul mod de a învia populațiile de umbre și de a le conferi perspectiva eternității. A scrie frumos istoria - iată un imperativ pe care, de bună seamă, profesorul Drăgan l-a învățat de la înaintemergători de geniu, ca Iorga și Pârvan, invocați deseori în această carte; carte care se constituie, totodată, într-o puternică replică dată tuturor detractorilor istoriei noastre naționale, însuși titlul ei - *Mileniul imperial al Daciei* - reprezentând o afirmare răspicată a osmozei prelungite daco-romane, care n-a început în anul 106 e.n. și nu s-a terminat în anul 271 e.n. (cucerirea Daciei și, respectiv, retragerea aureliană), ci are fruntarii cronologice mult mai ample.

În generosul *Cuvânt Înainte* pe care l-a dăruit lucrării, acad. Ștefan Pascu notează: «Stăpânit de această idee, Iosif Constantin Drăgan formulează o teorie nouă, atrăgătoare, fără îndoială, care demonstrează cu noi argumente, va explica mai bine unele adevăruri istorice și realități obiective: continuitatea neîntreruptă a populației daco-romane și a poporului român în teritoriile sale de naștere, spațiul carpato-dunăreano-pontic pe de o parte, pe de altă parte rolul elementelor daco-romane în Imperiul Român în general și îndeosebi în Imperiul Roman de Răsărit(...) Ideea imperială, o obsesie a lui Iosif Constantin Drăgan, străbate noua sa lucrare ca un fir roșu, de la prima până la ultima pagină, căutând să o demonstreze cu diferite aspecte - fără îndoială importante - din societatea romană, iarăși nu cu pretenția specialistului profesionist, ci ca un prețuitor consecvent al vechilor civilizații în general, cea tracă și cea romană cu deosebire».

Volumul prezintă istoria Geto-Dacilor din 106 până în 306 - un prim tronson al mileniului imperial pe care l-a trăit Dacia. Sunt 200 de ani de mari frământări ale întregii lumi romane, de jefuire sistematică a bogatei provincii, supranumită, nu întâmplător, Dacia Felix. O întrebare se impune: cum ar fi arătat soarta Romei fără cucerirea Daciei? Mai mult ca sigur, Imperiul Roman de Apus n-ar mai fi căzut în 476, ci cu mult mai înainte, în absența uriașelor bogății dacice. «Marile imperii mor de indigestie» - spunea Napoleon, iar acesta a fost atât cazul propriului său imperiu, cât și acela al Imperiului Roman, măcinat de lupte intestinale, suprasaturat de putere până când aceasta s-a transformat în contrariul ei.

Pe baza unor argumente istorice incontestabile, autorul evaluează aurul

stors de Romani din Dacia la circa 25 miliarde de dolari - sumă fabuloasă pentru toate timpurile, care, la acea oră a umanității de la răscrucea erelor, a determinat redresarea completă a echilibrului economic roman. Adăugați la toate acestea, și cei circa 500.000 prizonieri (folosiți ca oșteni sau vânduți pe piețele de sclavi ale Romei, în special), ca și turmele nesfârșite de vite, bunurile de tot felul - și vă veți face o imagine a puterii de absorbție a Cetății Eterne, pentru care pământul strămoșilor noștri Geto-Daci a însemnat, temporar, elixirul vieții. Este citat, în context, Vasile Pârvan: «Extracția aurului și argintului din minele Daciei în vremea preromană a trebuit să fie foarte energetică, dând un produs de circa 5.500 kg aur și 11.000 kg de argint pe an». Un alt indicu, invocat de Iosif Constantin Drăgan, se referă la starea de înflorire romană imediat ulterioară începutului de integrare a Daciei: «Monedele emise în acea vreme poartă efigia Daciei, sub forma unei femei îmbrăcate în costum geto-dac, ce ține pe genunchi un copil, în mână un spic de grâu, iar alt copil se joacă cu struguri. Ce imagine putea să reprezinte mai sugestiv bogăția și prosperitatea Daciei?».

Utilizând o bibliografie pe care nu mă sfiesc să o calific drept senzațională, autorul aruncă o privire completă asupra tuturor aspectelor vieții imperiale, atât la Roma cât și în provinciile clasice - analiză exhaustivă care mi se pare printre cele mai instructive și pertinente din întreaga literatură de specialitate europeană.

Cartea este structurată pe următoarele mari capitole: Imperiul: Viața în imperiu; Împăratul Traian și urmașii săi; Împăratul filosof și fiul său; Dinastia Severilor; Împărați romani și traci; Criza imperiului în secolul al III-lea; Apogeul imperiului sub împărații traci; Tacitus, Probus și Carus; Epoca lui Dioclețian. După cum se vede, o rigoare cronologică, dar și problematică.

În rândul numeroșilor împărați pe care Traco-Geto-Dacii i-a dăruit Romei, o figură de tot frumoasă face Maximinus Thrax, care a îmbrăcat purpura imperială în martie 235. El se trăgea din neamul Carpilor (Dacii liberi din Moldova), marile sale virtuți determinându-l pe istoricul antic Eutropius să scrie: «Maximinus este cel dintâi care, din simplu soldat, a ajuns la domnie, numai prin voința armatei, fără sprijinul sau consimțământul senatului și fără să fi fost și el senator. În urma unor înclăștări armate victorioase, senatul i-a atribuit, succesiv, titlurile de *Germanicus Maximus*, *Sarmaticus* și *Dacicus Maximus*. Profesorul Drăgan îi creionează un medalion de o mare frumusețe și simplitate: «Urmând exemplul lui Spartacus, s-a condus în viața particulară, ca și în înalta funcție de împărat, după normele morale și tradițiile neamului său, care exalta în epoei și legende figurile imemorabile ale lui Dromichete, Burebista și Decebal».

Fără îndoială, *Mileniul imperial al Daciei*, pe care Editura Științifică și Enciclopedică l-a pus la dispoziția marelui public în condiții grafice excepționale, necesită o analiză mai detaliată. Oricum, fie numai și pe baza acestor date, se poate spune de pe acum că avem de-a face cu un opus de o reală valoare, care face cinste, deopotrivă, autorului, dar și istoriografiei noastre în general, aflată astăzi la diagrama de vârf a valorilor sale plene.

LA IZVOARELE ISTRULUI

de CONSTANTIN BĂRBULESCU

Continuare din nr. 141 - Iulie-August 1986

Cazanele Mari, km. 973,8, ora 18,02.

Chiar dacă în zilele noastre, în urma construirii barajului de la Porțile de Fier, apele fluviului s-au ridicat și în acest loc, rămâi impresionat când, navigând pe fluviu în amonte, apare aproape brusc dealul Ciucaru Mare al cărui vârf se ridică semeț deasupra vârfurilor celorlalte dealuri din jur. Acesta este *Stânca Mare*, menționată de Homer, cu versantul estic abrupt, perpendicular, imposibil de escaladat în condiții normale și cu luciul care se remarcă mai ales pe timp însorit, întocmai descrierii din *Odiseea* (Homer, *Odiseea*, trad. rom. de George Murnu, Ed. pentru Literatură și Artă, București 1967. Autorul o indică cu numărul din bibliografia prezentată la sfârșitul studiului: Bibl. 26; XII, 105-114).

Descriind acest sector, Apollonios din Rhodos spune: «Deoparte străjuia abrupta stâncă a Scyllei, de cealaltă parte mugea clocotitoarea Charybdă, iar dincoace, sub uriașele talazuri vuiiau rătăcitoarele steiuri din ale căror creștete de piatră *odinioară* se împrăștiau jerbe de flăcări înălțându-se deasupra stâncilor încinse. Fumul (ceața) întuneca văzduhul, încât nu se mai putea zări lumina zilei. Hefaistos nu mai trebuia deloc, iar în mare se ridica totuși un abur (ceață) fierbinte» (Apollonios din Rhodos, *Argonauticele*, traducere, prefață, note de Ion Acsan, Ed. Univers, București 1976, p. 141). Hefaistos însuși «confirmă» prezența lui, timp de nouă ani, într-o peșteră de lângă «Oceanul, Rîul vîrtelnic», care «*huia fioros*». (Homer, *Iliada*, trad. de George Murnu, Ed. pentru Literatură și Artă, București 1967; XVIII.385-393).

La baza stâncii, albia fluviului se îngusta ajungând numai la 170 m. lățime, astfel că apele sale pătrundeau cu «furie» în culoarul Cazanele Mari-lung de 3,8 km. - producând «huietul fioros» auzit de năierii argonauți, de Hefaistos, de Ulise și de alții, așa cum se auzea și în zilele noastre înaintea creării lacului de acumulare de la Porțile de Fier.

În această porțiune de intrare în Cazanele Mari se află *Peștera Climente*, cu săpături arheologice care atestă locuirea zonei Cazanelor din paleoliticul mijlociu-musterian (cca 100.000 - 40.000 î.e.n.) și tot aci, la Cuina Turcului (atât în peșteră cât și în exterior) au fost scoase la iveală unelte din piatră cioplită și alte obiecte folosite de pescarii și vânătorii de acum 15-20.000 de ani.

La un km aval de acest punct (km. 972,7) se află peșterile nr. 1 și nr. 2 de la Gura Ponicovei (Peștera Liliecilor) cu deschiderile orientate spre Dunăre la o altitudine de 4 și respectiv 51 m; galeriile orizontal-ascendente au o lungime de 1.666 m. cu ieșire dincolo de munte, reprezentând o străpungere hidrologică a pârâului Ponicova spre Dunăre. În interiorul acestui complex, temperatura variază în profunzime, între 15,5 - 13,5 grade C, umiditatea variază între 94-100 la sută în lunile iunie, iulie, scăzând la 77 la sută în luna septembrie; în sistemul III a fost descoperit mult guano și cantități variabile de material vegetal în descompunere (Negrea S. - Negrea A., *Zonele biosferice și flora peșterilor*, în «A.C.P.F.», p. 152).

În mare parte, descrierea acestui complex de peșteri (Ponicova) corespunde cu cea făcută de Homer (Bibl. 26; XII, 115-119), care spune că într-o astfel de peșteră își avea cuibul fioroasa Scylla (Bibl. 26; XII, 120).

Faptul că, după descrierea lui Homer, Scylla locuia în cuib, avea șase guși, șase labe slute, sta cu trupul în vâgăună, iar capetele le ținea afară, că pescuia pește dar și pe navigatorii care se încumetau să treacă cu corăbiile pe aici (Bibl. 26; XII, 129-139) indică existența în Peștera Ponicova a unui cuib în care viețuia o familie de vulturi uriași și puternici, capabili să răpească chiar și oameni. Despre existența unor vulturi uriași în acest loc menționează și stegarul austriac Iohann Friedl, care a călătorit cu o ambarcațiune pe Dunăre, în anul 1769. În scrisoarea adresată «Domnului Tischben din Bratislava», printre altele, spune: «În aceste părți se prind moruni... Vulturii (*Gypatecus barbatus*) există în multe exemplare și sunt colosal de mari. Tot așa este cazul numitelor broaște țestoase muntoase. Ele au dimensiuni impunătoare. Dușmanul cel mai mare al broaștelor țestoase este vulturul. Unde descoperă una, o răpește. Cum însă scutul ei o asigură de ghiarele lui, vulturul se ridică în văzduh, o aruncă jos până se sfarmă, devenind hrana răpitorului ei.

Tot în văzduh i-a văzut și Ulise pe soții lui, răpiți de Scylla, însă aceștia nu au mai fost aruncați jos, ci au fost duși direct în peșteră.

La numai 500 m în aval (km. 972,2), acolo unde fluviul avea o lățime de numai 159 m. și o adâncime de 77 m., în peretele vertical al aceluiași deal (Ciucarul Mare) se află o altă peșteră, Veterani (Peștera din pânza Curii, Peștera lui Maovăț, Piscabara, Măgăra, Megaera), adâncă de 28 m., înaltă de 40 m., având deasupra o «fereastră» naturală rotundă, cu diametru de 70 cm., la o altitudine de 73 m.; la nivelul maxim al lacului Porțile de Fier apa urcă până la zidurile de intrare. Fortificată în anul 1692, s-a făcut remarcată și prin identificarea urmelor de locuire din mezolitic (cca 10.000 î.e.n.). Din punct de vedere mitologic, Megaera era sora eriniilor (furiilor) Alecto și Tisiphone, născute din picăturile de sânge care au curs pe pământ în urma mutilării lui Uranos, de către fiul său Cronos, cu secera pe care - după Apolonios din Rhodos - a ascuns-o într-un ostrov din apropiere.

Interesantă este legătura pe care o realizează cronicarul bănățean Nicolae Stoica de Hațeg între această peșteră fortificată și cetatea Megara din Grecia (*Cronica Banatului*, Ed. Facla, Timișoara 1981, p. 72). Malul drept al flu-

viului îl constituie stâncile la fel de abrupte ale muntelui Stirbețul Mare. La gura râului Grădiștea, în fața peșterii Veterani, acolo unde a existat cetatea Lukadița (Lukadnița), spre malul drept al fluviului, se afla renumita «Diavolschi Vir» (Anafora Diavolului), spaima marinarilor și chiar a mult încercaților piloți de vapoare care aveau misiunea specială de a conduce convoaiele de vase în această zonă.

Grigore Chirculescu, originar din comuna Prunișor județul Mehedinți, căpitanul vasului «Danubius», un încercat «lup de Dunăre», îmi relata că cel mai periculos punct pentru navigație de pe întreg cursul fluviului - după anul 1895 - era în acest loc. Din cauza puternicului curent «Minerva» care pornea de la «Colțul Minerva», vasele riscau să fie împinse spre «Diavolschi Vir» și de acolo izbite de stâncile muntelui Știrbețul Mare. Pentru a evita accidentele, piloții vaselor, ajunși în acest punct, trebuiau să dispună slăbirea otgoanelor cu care tractau șlepurile și să navigheze numai pe lângă malul stâng al fluviului, pe la poalele peșterilor Ponicoval și Veterani.

Prevenit de Circe, Ulise a respectat aceleași reguli de navigație, identice cu cele menționate de Peter von Rez în versul 25 din lucrarea *Povestire rimată despre expediția creștină de la Nicopole (25 septembrie 1396)* și de către căpitanul vasului Danubius.

«Colțul Minerva» reprezenta cealaltă stâncă, mai mică (scundă), pe care creștea un smochin sălbatec, arbust care există în această zonă și în zilele noastre. Homer spune că sub această stâncă era Harybda (Vârtejul, Sorbul) cea care «soarbe apa de trei ori pe zi», fiica monstruoasă a lui Poseidon și Gaea. De reținut că în strâmtoarea Siciliei, unde unii autori au plasat pe Scylla și Harybda, curenții alternează de două ori pe zi, în timp ce Homer plasează acești monștri într-o strâmtoare unde alternanța curenților - care variază de la o strâmtoare la alta - este de trei ori pe zi.

Golful Dubova, km 970, ora 18,20. Un bazinet tectonic de formă aproape circulară cu un diametru mediu de 600 m și o altitudine de 55-65 m; pe malul drept al fluviului, în apropiere de ieșirea spre aval din bazinet, se afla «Moara Haiducilor» și, în imediata apropiere, Peștera Gaura Fetii, a cărei intrare era chiar la fostul nivel de curs al fluviului. Și în zona acestui bazinet au fost scoase la iveală materiale arheologice care atestă urme de locuire începând din perioada culturii Starcevo-Criș faza IV până în sec I e.n.

Cazanele Mici, km. 968,6, ora 18,30. La ieșire din golful Dubova, fluviul avea înălțimea de 151 m., adâncimea - în unele locuri - de 50 m., astfel că se realiza o viteză sporită a cursului apei prin acest al doilea culoar lung de 3,6 km.

Pe malul stâng, la punctele Icoana (km. 967,7) și Răzvrată, săpăturile arheologice au descoperit două nivele de locuire tip Schela Cladovei-Lepenski Vir (cca 8.000-5.500 î.e.n.), locuințe de tip semibordei, câteva morminte aparținând culturilor Starcevo-Criș - locuințe, ceramică, unelte din silex și numeroase case de animale.

Ostrovul Ogradena, km. 962, ora 18,42. Lung de 1,6 km., cu o suprafață de 0,5 km. pătrați, acoperit de vegetație, multă vreme a fost numit

«Ostrovul nimănu», datorită poziției sale în mijlocul fluviului. Nu a fost locuit nici în ultima perioadă - când aparținea Jugoslaviei - și nici atunci când a ajuns Ulise prin aceste locuri.

Se pare că acest ostrov a fost rezervat zeilor, pentru că Zeus Cronidul i-a oprit cu fulgere pe Colchidienii, urmăritori ai Argonauților, care au vrut să se stabilească aci și tot la acest ostrov se referea Circe atunci când îl sfătuia pe Ulise să-l ocolească. Cauzele acestor interdicții le găsim în lucrarea lui Apollonios din Rhodos, atunci când spune: «Se află în Marea Cerauniei o insulă întinsă și bogată, unde se pare că zace... secera cu care Cronos a rețezat fără milă zămislatorul mădular al tatălui său; alții însă povestesc că era unealta de care se slujea Deo, zeița pământului, ca să secere grâul, căci odinioară Deo a locuit în această țară și îndrăgind-o pe Macris, i-a învățat pe Titani să secere spicele» (Apollonios din Rhodos, *Op. cit.*, pp. 142-143).

Pasajul ne ajută și în realizarea unei localizări geografice a *Mării Cerauniei* (Marea lui Cronos). Cercetările de specialitate au stabilit că, în paleogen și neogen, Bazinul Mehedințului, împreună cu alte câteva sectoare coborâte, erau acoperite de mare. Depozitul fosilifer Bahna, situat pe pâraiele Curchia și Ilespezi, pe o lungime de 18 km., cu cele 400 de specii fosile identificate până în prezent, atestă existența unei mări tortoniene calde (*Atlasul Complex Porțile de Fier*, Ed. Academiei, București 1972, pp. 177-178), delimitarea ei putând fi apreciată prin existența bazinetelor de depresiune dintre Ogradena - Orșova - Bahna - Negrușa, până dincolo de Cireșu.

Va urma

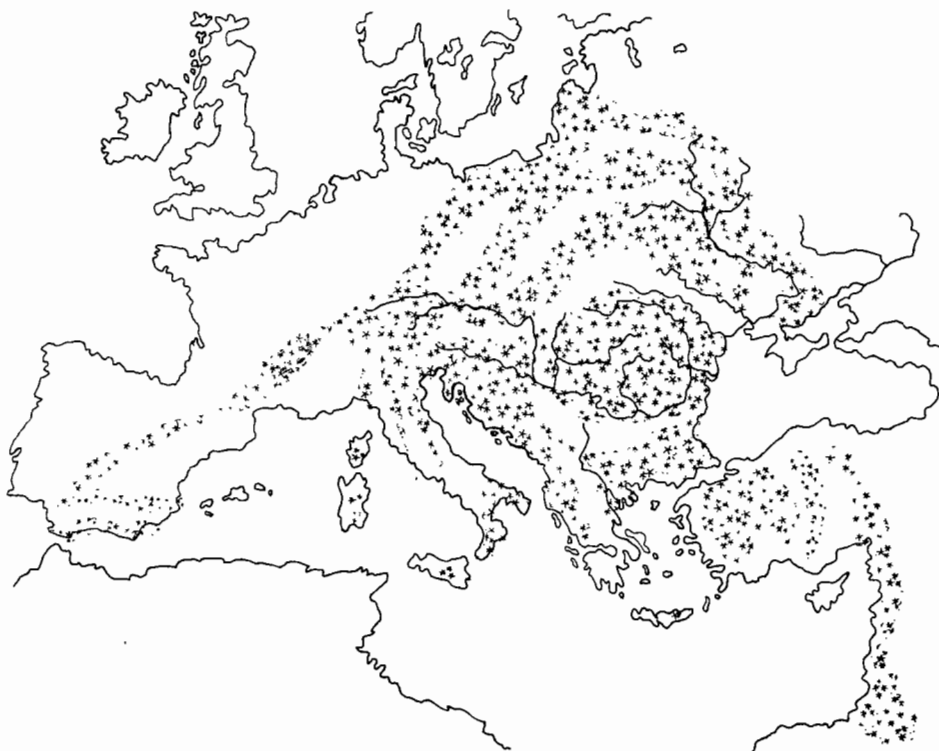
IL MONDO DEI TRACI
opera in lingua italiana di Giuseppe Costantino Dragan
(Atene, 1985, 356 pagine)

può essere richiesto a:

EDITRICE NAGARD
20122 Milano - Via Larga 11

inviando assegno per l'importo di L. 10.000
o l'equivalente in altra valuta,
comprese le spese di spedizione.

SPAȚIUL TRACIC

«Tracii sunt neamul cel mai numeros și mai răspândit din lume, după cel al Indienilor» (*Herodot*)

CUPRINSUL

Iosif Constantin Drăgan, <i>Tracii: Daci și Romani</i>	1
E. Condurachi, <i>Le Danube, berceau de la civilisation de l'Europe Centrale et du Sud-Est</i>	6
Hristache Tatu, <i>Tapae</i>	11
Emil Poenaru, <i>Iosif Constantin Drăgan, Mileniul imperial al Daciei</i>	14
Corneliu Vadim Tudor, <i>Medalioane antice</i>	17
Constantin Bărbulescu, <i>La izvoarele Istrului</i>	20

NOI TRACII
Redacția: Via Larga, 11 - Milano

Direttore responsabile: Sabino d'Acunto
Direz. Foro Traiano 1/A Roma - Reg. Trib. Roma n. 17282 del 31.5.78
Rivista mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo (70%)